

**Міністерство культури та інформаційної політики України
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КЛАС АНСАМБЛЮ»
кафедра народних інструментів**

Рівень вищої освіти – другий

Ступінь вищої освіти – Магістр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

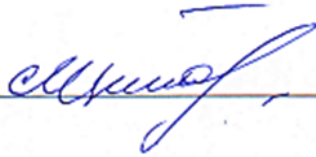
Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»

**Д н і п р о
2 0 2 4**

Розробник: *Башмакова Н.В.*, кандидат мистецтвознавства, доцент, зав. кафедри народних інструментів

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Клас ансамблю» відповідає стандарту другого рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво, освітньо-науковій програмі «Музичне мистецтво» 2024 року, навчальному плану підготовки здобувачів освітньо-наукового ступеня «магістр» 2024/2025 навчального року, методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

Гарант ОНП

Світлана ЩИТОВА

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Клас ансамблю» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням науково-методичної ради КВНЗ «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 6 від «27» червня 2024 року).

Голова ради

Дмитро ВОЛОВИК

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Клас ансамблю» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні кафедри народних інструментів КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 6 від «26» червня 2024 року).

Завідувач кафедри

Наталія БАШМАКОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки – 1-й
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2	Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»	Семестри –1-й – 2-й
Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи – 1/1	Рівень вищої освіти – другий	Практичні заняття – 76 годин
Вид контролю – екзамен	Ступінь вищої освіти – «магістр»	Самостійна робота – 74 годин

Предмет «Клас ансамблю» відіграє важливу роль в контексті формування комплексу виконавської майстерності при вивченні нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки здобувачами вищої освіти ступеню «Магістр». Програму укладено відповідно до завдань, які висуваються сучасним етапом розвитку вищої мистецької освіти в Україні. Відповідно до навчального плану, предмет «Клас ансамблю» вивчається здобувачами протягом першого курсу навчання. Програмою передбачено 150 годин, завершується курс екзаменом.

Дисципліна «Клас ансамблю» має практичну спрямованість. Отриманий комплекс виконавських умінь використовуються у концертній практиці та таких видах творчої реалізації виконавців на народних інструментах як педагогіка та організаційна діяльність, адже в числі основних факторів формування виконавського складу ансамблів вагоме значення має ініціатива здобувачів. Вивченню музичного матеріалу в більшості випадків передує процес його тембрової адоптації (перекладу) та/або виконавської редакції. Також приділяється увага аналізу відомих виконавських інтерпретацій творів, що входять до поточного навчального репертуару колективів.

У результаті освоєння програми навчальної дисципліни слухачі повинні знати основи творчої комунікації та вміти використовувати ці знання у колективному форматі особистої виконавської практики.

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета – підготовка фахівців, які на високому рівні володіють музично-виконавською майстерністю, необхідною для успішної професійної діяльності у якості артистів ансамблю народних інструментів.

2.2. Завдання:

- Надати теоретичну підготовку з питань організації ансамблевих форм концертної практики виконавців на народних інструментах.
- Визначити основні принципи відбору та перекладу творів для різних виконавських складів.
- Розглянути основні етапи ансамблевої роботи над образно-художнім змістом музичного твору.
- Опрацювати різножанровий та різностильовий навчальний репертуар.

2.3. Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

2.3.1. Загальні (ЗК)

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

2.3.2. Фахові (ФК)

ФК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

ФК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

ФК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності.

ФК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

ФК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ФК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських

інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

2.4. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 5. Вибудувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

3. Програма навчальної дисципліни

Репертуарний список з дисципліни «Клас ансамблю» розроблено відповідно до сучасного професійно-виконавського рівня артистів ансамблю народних інструментів. З метою опанування та вдосконалення ансамблістами основ мистецтва акомпанементу рекомендується включати до репертуару, поряд з оригінальними концертними п'єсами та перекладами творів зі скарбниці світової музичної культури, різноманітні вокальні твори (обробки народного мелосу, романси, пісні).

Орієнтовний репертуарний список

- Є. Гуцал. «Святковий марш»
- В. Попадюк. «Фантазія для сопілки з ансамблем»
- В. Попадюк. «Фантазія на народні теми»
- В. Попадюк. «Концертна полька»
- В. Попадюк. «Українські жартівливі наспіви»
- П. Терпелюк. «Гуцульська фантазія»
- М. Середа. «Фантазія» на тему української народної пісні «Летіла зозуля»
- І. Міський. «Українські віртуози»
- В. Кучерук. «Українські візерунки»
- В. Кучерук. «Дві українські колядки»
- Г. Павлюк, інстр. В. Кучерука. «Українська концертна полька»
- С. Чернецький. «Ой у лузі червона калина», обр. А. Авдієвського.
- В. Івко. Варіації на лемківську тему
- А. Білошицький. «Хмари Гренади» з «Іспанської сюїти»
- Е. Вілла – Лобос «Кубинський танець»
- Е. Віла Лобос, «Бразильська Бахіана», «Арія»
- С. Л.Вейс «Чакона»
- П. Моріа «Менует»
- П. Сарасате. Наварра
- А. П'яццолла. Медітанго, «Фраканіпа»
- А. Гайдєнко. «Вечер в горах», «Вербунк»

- В. Подгорний. Циганська фантазія, Ретро-сюїта
- В. Івко - Б. Міхеєв. «Коло»
- Б. Міхеєв. «Тараторка», «Ліричний вальс»
- В. Власов. «Шаги», Бассо-остінато
- Й. Штраус. «Марш Радецького»
- Й. Штраус. «Персидський марш»
- К. Сен-Санс. «Ave Maria»
- А. Вівальді. Концерт для двох мандолін з оркестром
- Франц фон Зуппе. Увертюра «Легка кавалерія»
- Г. Диніку. «Хора-стаккато»
- Ж. Бізе – Р. Щедрін. «Вступ і Танок» з «Кармен-сюїти»
- Ш. Гуно. «Танок» з опери «Фауст»
- В. Іов. «Сирба»

4. Структура навчальної дисципліни

Програмні вимоги до репертуару	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Практ	Лабор	Індив	Сам.р
Програма 1 семестру 2 твори різні за характером, стилями та жанрами (хронометраж – до 15 хв)	67		34			33
Програма 2 семестру 2-3 твори різні за характером, стилями та жанрами (хронометраж – до 20 хв)	83		42			41
Усього годин	150		76			74

**5. Теми лекційних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

**7. Теми індивідуальних занять
навчальним планом не передбачені**

8. Самостійна робота

<i>Назви тем</i>	<i>Усього годин</i>
Специфіка ансамблевої форми виконавства, її роль та значення в процесі інтеграції та ствердження народних інструментів в академічній музичній культурі	8
Типи та види ансамблів. Традиційні склади ансамблів народних інструментів	8

Етапи еволюції ансамблевого виконавства на народних інструментах	8
Специфіка формування оригінального ансамблевого репертуару	8
Особливості перекладу для ансамблю народних інструментів	10
Сучасні академічні ансамблі народних інструментів	8
Психологія творчої комунікації у колективних формах музичного виконавства	8
Виконавська техніка як засіб професійного спілкування ансамбліста	8
Особливості репетиційного процесу та концертної практики у складі ансамблю народних інструментів	8
Усього годин	74

9. Індивідуальні завдання

1. Проаналізувати ансамблеві партії, підібрати аплікатуру, штрихи, прийоми гри.
2. Розробити інструктивно-технічний матеріал для опанування складнощів концертної програми з класу ансамблю.
3. Ознайомитись з оригінальними тембровими версіями творів з концертної програми по класу ансамблю.
4. Опрацювати науково-методичну літературу, присвячену проблематиці ансамблевого виконавства на народних інструментах.
5. Розглянути сучасні методики організації різноманітних форм ансамблевого музикування на народних інструментів.
6. Ознайомитись з творчою біографією та записами професійних вітчизняних та світових ансамблів народних інструментів.

10. Методи та технології навчання

Вивчення нормативної навчальної дисципліни «Клас ансамблю» передбачає поєднання різних методів і технологій викладання. Серед них активні методи, наочні (ілюстрування, демонстрування), метод проблемного викладу теоретичного матеріалу, праця з навчально-методичними матеріалами та електронними ресурсами (конспектування, тезування, анотування, есе), а також аудіо- та відеоматеріалами; методи організації та проведення самостійної роботи (виконавська редакція ансамблевих партій, виконання індивідуальних творчих завдань); індивідуальна творча робота здобувачів.

11. Методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: прослуховування виконання програми, співбесіда (поточний контроль), екзамен наприкінці 2 семестру (підсумковий контроль).

На основі Положення про систему оцінювання якості навчальних досягнень здобувачів освіти в Дніпровській академії музики та навчально-методичних рекомендацій 2021 року, кафедрою народних інструментів встановлено такі **критерії оцінювання** знань і компетентностей магістрантів з навчальної дисципліни «Клас ансамблю»:

Рівнева оцінка «відмінно»:

відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок

студент досконало володіє технікою, яка підпорядкована яскравому втіленню стилю, змісту та емоційно-образній сфері творів програми; демонструє великий діапазон звукових барв, відчуття форми, метро-ритмічної структури, розуміння особливостей фразування, артикуляції, вільне володіння штриховою технікою. Студенту притамані артистизм і яскравість виконання, акторська образність (для співаків), вишуканий смак, розвинуте відчуття ансамблю (при виконанні програми з концертмейстером), вільне використання засобів музичної виразності. Виконання відрізняє висока точність нот та чисте інтонування, володіння співацьким диханням (для вокалістів).

Рівнева оцінка «дуже добре»:

вище середнього рівня з кількома помилками

студент демонструє високий рівень складності програми; зріле, переконливе виконавське мислення та розуміння стилю; високу стабільність виконання; органічний та сформований артистизм.

Рівнева оцінка «добре»:

в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок відповідна до стилю і змісту твору інтонаційна образність, емоційність; ритмічна організованість і дисципліна; відсутність текстових помилок; стрій та необхідні мінімальні якості виконання. Виступ має певні недоліки, наприклад: недостатня переконливість передачі змісту або художньо-образної сфери твору; техніка задовільна, але недостатньо підпорядкована художнім особливостям твору; мають місце певні недоліки інтонації, метро-ритму, тощо; виконання недосконале у відношенні форми та деталей твору.

Рівнева оцінка «задовільно»:

непогано, але зі значною кількістю недоліків

в цілому достатньо стабільна якість виконання, швидка реакція на помилки, яка допомагає контролювати виконання, точний ритм, темп відповідає композиторським вимогам, відчутне почуття форми та деталей твору. Присутнє неякісне звуковидобування та непродумане фразування, хитка інтонація.

Рівнева оцінка «достатньо»:

виконання задовольняє мінімальним критеріям

студент має формальне, непереконливе виконавське мислення та розуміння стилю, недосконалу технічну майстерність. Стабільність виконання часткова, рівень складності програми середній. Технічна майстерність недосконала, невиразний артистизм.

Рівнева оцінка «незадовільно»:

з можливістю повторного складання

програма виконується недостатньо стабільно, з великою кількістю помилок, зупинками. Незадовільний стан слухового контролю, нечисте інтонування, неточний ритм, нестабільний пульс. Технічна база не відповідає рівню складності творів. Студент не вміє відтворити художній зміст твору.

Рівнева оцінка «незадовільно»

з обов'язковим повторним курсом

неспроможність виконати програму. Слабо виражене знання музичного тексту. Мінімальні технічні навички.

12. Методичне забезпечення

12.1 Друковані та електронні матеріали.

12.2 Робоча програма з дисципліни.

1.2.3 Силабус дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Бабіч Д. Р. Формування виконавської майстерності майбутніх артистів естрадних ансамблів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 Теорія та методика навчання / Київський національний ун-т культури і мистецтв. К., 2004. 21 с.
2. Гайденко А. П. Інструментознавство та основи теорії інструментування : підручник. Харків : Майдан, 2010. 153 с.
3. Дика Н. О. Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960–1980 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 Теорія та методика навчання / НМАУ ім. П.І. Чайковського. К., 2001. 20 с.
4. Історія виконавства на народних інструментах : (українська академічна школа): підручник / за ред. М. Давидова. К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. 419 с.
5. Корзун В.В. Художня інтерпретація музичних творів як вищий щабель виконавської майстерності. *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім.М.П.Драгоманова]. Сер. : Педагогічні та історичні науки.* Випуск 120, ' 2014. С. 74–79.

6. Пасічняк Л. Академічне народно-інструментальне ансамблеве мистецтво України ХХ ст.: історико-виконавський аспект : автореф. дис... канд. мистецтвознав. / Держ. муз. акад. ім.М.В. Лисенка. Львів, 2007. 17 с.

Додаткова:

1. Дейнега В. М. Перекладення як процес переосмислення засобів оркестрової виразності : дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. К., 2006. 221 с.
2. Дрозда П. В. Феномен колективного народно-інструментального музикування західноукраїнського регіону : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Муз. мистецтво. Львів, 2010. 20 с.
3. Калмиков С. Т. Баянний ансамблево-оркестровий інструменталізм в історичній стильовій проекції : дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Одеса, 2005. 170 с.
4. Лошков Ю.И. Творчество В. А. Комаренка и народно-инструментальное исполнительство в Слободской Украине (первая половина XX столетия) : автореф. дис. ... канд. искусствовед. : спец. 17.00.01 Теория и история культуры / Харьков, 2000. 19 с.
5. Мандзюк Л. С. Ансамблево-виконавська творчість бандуриста: мистецтвознавчий та психолого-педагогічний аспекти : дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Харків, 2006. 194 с.
6. Мандзюк Л. С. Історичні основи виникнення та ствердження ансамблевого виконавства на бандурі. *Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка. Розвиток інноваційних процесів у навчально-виховних закладах* : зб. наук. пр. / Луган. держ. ін-т культури і мистец. Луганськ, 2003. Ч. 1. С. 138–147.
7. Міщенко О.В. Принципи добору репертуару для ансамбля баяністів. *Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва: мистецтвознавство, педагогіка та виконавство*. Випуск 3. 2001. С. 86-96.
8. Пасічняк Л. Ансамблеве виконавство на народних інструментах у контексті академічного камерного музичного мистецтва. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка*. Випуск 24. 2010. С. 372–381.
9. Пасічняк Л. М. Творчість українських композиторів для сучасних академічних народно-інструментальних ансамблів. *Творчість композиторів України для народних інструментів* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 10 квіт. 2006 р.) / Львів. держ. муз. акад. ім. М. Лисенка. Дрогобич, 2006. С. 76–89.

- 10.Пасічняк Л. М. Типологія ансамблів за участю баяна, акордеона в Україні періоду ХХ – початку ХХІ століть. *Львівська баянна школа та її видатні представники* : (70-річ. від дня народж. Анатолія Онуфрієнка присвяч.) : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. / Львів. держ. муз. акад. ім. М. Лисенка [та ін.]. Дрогобич, 2005. С. 76–87.
- 11.Плющенко М. Ю. Темброво-фактурна специфіка транскрипцій за участю баяна чи акордеона композиторів Харкова кінця ХХ – початку ХХІ століття 2021, 290
- 12.Чеченя К. А. Інструментальна музика в Україні другої половини ХVІ – середини ХVІІІ століття і проблеми автентичності у виконавській культурі : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 26.00.01 Теорія й історія культури. К., 2008. 19 с.
- 13.Юник Д.Г. Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування: [монографія]. К.: ДАКККіМ, 2009. 340 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні ресурси. URLy: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
2. Україніка наукова: національна реферативна база. URL: <https://ube.nlu.org.ua/>
3. Index Copernicus. URL: <http://journals.indexcopernicus.com/>
4. Scopus: база даних. URL: <https://www.scopus.com/>
5. Web of Science: база даних. URL: <https://web.archive.org/>